

je moralo doći do razmirica, unutrašnjih sporova i najposlije i do preloma. U srednjem je vijeku sav život bio pod utjecajem crkve: ona je imala vlast nad naukom i umjetnošću, ona je odredjivala nazor o životu i način života, ona je utjecala na politički i uopće kulturni rad, jednom riječi ona je gospodovala dušama i ljudima, narodima i državama. Od vremena humanizma i renesanse ovamo opaža se pak na svim linijama nastojanje, da se pojedini oblici kulturnoga života otmu ovome utjecaju: nauka se oslobadja tutorstva autoriteta Aristotelova i izgradjuje se na principu slobode istraživanja i naučanja, država se razvija u narodnom duhu kao suverena institucija, etika se razvija kao samostalna, od religije neovisna nauka, i tako redom, pa i nacionalna ekonomija se otima uplitanju vjere, te nastoji svoj sustav izgraditi samo za sebe, na svojim zakonim osnovima. U nacionalnoj su ekonomiji tome procesu pogodovale dakako i prilike, razvoj trgovine i prometa i nastanak eminentno trgovačkih gradova (Genova, Mletei, Firenca, Lübeck, Bremen, Hamburg), a osobito proširenje gospodarskoga života u novo otkrivene krajeve, s kojim su izašli na površinu novi problemi, i s novim zadaćama i razvojnim mogućnostima nova pitanja, kojih većina još i danas čine jezgru gospodarske i glavni stožer financijalne i kolonijalne politike. Tu je bio početak samostalnoj gospodarstvenoj nauci.

Predaleko bi nas vodilo, kad bismo išli ogledati razvoj nauke o narodnom gospodarstvu od merkantilnoga i fiziokratskoga sustava preko industrijalnoga sustava Smithova i manchesterske škole do socija-